A JOGHOZ VALÓ VISZONY ÉS A JOGTUDATOS VISELKEDÉS FORMÁLÁSÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK ÉS ESZKÖZÖK A KÖZNEVELÉSBEN – BESZÉLGETÉS RÓNAY ZOLTÁNNAL AZ ELNYERT ADVANCED KUTATÁSRÓL

2025.01.20.

2024. december 16-án hirdették ki a Nemzeti Kutatási Kiválósági Program – ADVANCED kutatási pályázat nyerteseit. Rónay Zoltánnak, intézetünk oktatójának pályázata is a nyertes 96 között van. A projektben a munka 2025. január 1-vel indul - a támogatás elnyeréséről, a projektről és a jövőbeli feladatokról is kérdeztük Rónay Zoltánt.

Mi volt az első reakciója, gondolata, amikor értesült róla, hogy pályázata is egyike a Nemzeti Kutatási Kiválósági Program – ADVANCED kutatási pályázat nyerteseinek?

Aznap amikor megjelentek az eredmények egy régi kollégám a jogi karról írt nekem, hogy gratulál a pályázat elnyeréséhez. Nagyon meglepődtem, mert nem lehetett nyomon követni, hogy mikor fognak megjelenni az eredmények. Nem is tudom leírni, hogy mit éreztem, egyszerűen hihetetlen volt.

Milyen előzményei vannak ennek a pályázatnak?

Kisebb módosításokkal ez alkalommal adtam be ötödjére ezt a pályázatot. A második beadástól kezdve nagyon jó kritikákat kapott, és mindig pont lecsúszott a támogatásról. Ötödik nekifutásra némileg enerváltan, az esélytelenek teljes nyugalmával adtam be a pályázatot, mert mindenki, aki dolgozott a pályázaton, vagy olvasta azt, azt mondta, hogy érdemes még egyszer beadni.

A pályázat átdolgozása nemcsak a kritikák miatt, hanem önmagában is szükségszerű volt, mivel eredetileg OTKA pályázatként íródott, idén viszont az ADVENCED pályázatok közé nyújtottuk be, ami más kereteket és hangsúlyokat igényelt. Ehhez mérten áramvonalasítottuk és kutatásmódszertani szempontból átalakítottuk a pályázatot kollégánkkal és barátommal Felvinczi Katalinnal.

Mit gondol, miben emelkedik ki pályázata a többi közül?

Minden körülmény adott volt ahhoz, hogy ez a pályázat ne nyerjen. 786 pályázat volt, ebből 96 nyert, és a 96 pályaműből összesen 20 olyan, ami nem orvosi, műszaki, természettudományos. A neveléstudomány területéről kettő pályázat nyert, ezzel együtt.

Nem ismerem a többi pályázatot, nem tudom, hogy kikkel versenyeztem. Azt gondolom, hogy talán abban kiemelkedik, hogy ez a kutatás nemzetközi színtéren is egy aktuális, nem igazán kutatott problémára keresi a választ, mindemellett pedig interdiszciplináris. Az Advanced átszervezésével talán hangsúlyosabb lett, hogy a pályázatokban jelenjen meg több tudományos terület. Talán azt is értékelték, hogy van benne neveléstudományi, jogtudományi, azon belül leginkább jogszociológiai és pszichológiai elem is. A másik pont, hogy külföldiek bírálták és ez a kutatás a külföldieknek eddig is tetszett, hiszen a pályázatban vizsgálni kívánt probléma nem magyar sajátosság, csak mi Magyarországon próbáljuk meg feltárni azt.

Mi szerepel a pályázatban? Milyen célkitűzéseket fogalmazott meg, és mi lesz a pályázat végpontja egy könyv megírása, egy képzés életre hívása, esetleg is-is?
Az Oktatás-Jog-Pedagógia Kutatócsoport annak idején erre projektre jött létre, de ez a pályázat messze túl fog mutatni a kutatócsoporton. Eleve úgy adtuk be, hogy abban részt

vettek kollegák a Neveléstudományi Intézet más kutatócsoportjaiból, az IPPI-ből, a jogi karról és a Bárcziról is. Most úgy látom, hogy még ezen a körön is túlmutat majd a közreműködők köre, az Intézetből mindenképpen további kapcsolódásokra számítok.

Ez egy tisztán alapkutatási projekt. Cikkek, konferencia, tanulmánykötet lesz a 3 éves projekt folyamat végén. A projekt kiindulópontjából már kisarjadt egy korábbi OTDK és ÚNKP kutatás, amiben Kormos Kevin doktoranduszommal azt néztük meg két iskolát vizsgálva, hogy mit gondolnak a tanulók és a tanárok a jogról. Az eredmények alapján se a tanároknak, sem a tanulóknak nincsen fogalmuk a saját jogaikról, arról a jogszabályi környezetről, amiben ők tanulóként, tanárként működnek, és leginkább a szankció vagy a fenyegetettség vagy a következmények oldaláról látják a jogot. Az Iskolakultúrában meg is jelent erről egy összefoglaló tanulmányunk ,,A jog védőháló vagy fenyegetés?" címmel.

A projekt folyamat első része szakirodalom feltárás. Azt fogjuk vizsgálni, hogy van-e valamilyen előzménykutatása a témának. Vannak jogtudat és jogosultságkultúra kutatások Magyarországon is, de nem iskolaspecifikusak. Tervezünk egy kvantitatív, nagymintás kérdőíves vizsgálatot, amihez kérdezőbiztosokat (erre szakosodott céget) szeretnénk majd igénybe venni. Illetve, nemcsak arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit tudnak az iskola szereplői a jogról, hanem vizsgálni szeretnénk a joghoz való viszonyukat attitűdkutatás módszertanával. Ezek alapján elvileg lesz egy tudományos kutatással alátámasztott képünk, hogy mi a helyzet jogtudatosság szempontjából ma Magyarországon. Amint lesznek eredményeink, rá lehet építeni akár egy nemzetközi összehasonlító vizsgálatot.

Van arra törekvés a projekt után a gyakorlatba csatornázható legyen ez a tudás, esetleg majd workshopok vagy oktatási programok keretében?

Hosszú távon persze az lenne a cél, de a jelenlegi körülmények között, amikor frissen monopolizált a tanár-továbbképzés helyzete, egyelőre ez nem tűnik reális célkitűzésnek. Én nagyon hosszú ideje tanítom „A pedagógushivatás jogi és etikai keretei" című szabadon választható kurzust, leginkább tanár szakos hallgatóknak. A tapasztalat azt mutatja, hogy nagyon kevés olyan hallgató van, akinek bármiféle jogi ismerete van és a kurzus zárásaként, a hallgatók is azt a visszajelzést adják, hogy kötelezővé kéne tenni ezt a tárgyat, mivel a hallgatók nem kapnak jogokkal kapcsolatos ismereteket az itt eltöltött évek alatt.

Az interjút Lőkös Laura demonstrátor készítette.